

РАДА

газета політична, економічна і літературна
ВИХОДИТЬ ЩО-ДНЯ, ОКРІМ ПОНЕДІЛКІВ.
Рік третій.

Адреса редакції і головної контор:
у Києві, Велика Підвальна вул. д. 6,
біля Золотих воріт.
— Телефон редакції 1458. —
Телефон друкарні 1069.

Умови передплати на р. 1908.

на рік	на 6 міс.	на 3 міс.	на 1 кв.	на 1 м.	на 1 д.	на 1 г.	на 1 н.	на 1 м.	на 1 д.	на 1 г.	на 1 н.
6.	5.70	5.20	4.75	4.25	3.75	3.25	2.75	2.25	1.75	1.25	65.

Років передплатників можуть виплачувати передплату частками, в 2 строки: на 1 янв. 3 карб. і на 1 апр. 8 карб., в 3 строки: на 1 янв. 2 карб., на 1 февр. 2 карб. і на 1 марта 2 карб.

За границю: на рік 11 карб., на шістьроку 5 карб. 50 к., на 3 міс. 2 карб. 75 к., на 1 міс. 1 карб.

Передплата приймається тільки з 1-го числа кожного місяця.

За зміну адреси 30 коп.

Авторі рукописів повинні подавати своє прізвище і адресу. Редакція може скорочувати і змінити статі; більші статі, до друку негодні, переходять в редакції 3 місяці і видаються авторам їх коштом, а дрібні замітки і дописи одразу знищуються.

Рукописи, на яких не зазначені умови друку, вважаються безплатними.

Умови друкування оповісток:

За рядок петіту попередку тексту або за його місце платиться: за перший раз 40 коп., за другий 20 коп.

За рядок петіту після тексту: за перший раз 20 коп., за другий—10 коп. Хто шукає заробітку, платить за оповістку в 3 рядки 10 коп. за раз

Приймається передплата на рік 1908

на українську політичну, економічну і літературну газету (рік видання третій)

РАДА

яка виходить у Києві щодня, окрім понеділів і дві після свят, українською мовою по програмі звичайних великих політичних газет.

Напрямок газети неперервний демократично-поступовий.

Особливу увагу РАДА звертає на місцеве життя провінції.

Власні кореспонденти в столиці і по всіх значніших містах України.

— РАДА має в Державній Думі і Державній Раді кореспондентів — Власних

НА РІК РОКОВІ ПЕРЕДПЛАТНИКИ ОДЕРЖАТЬ 6 карб. ВІДПЛАТНО:

Т. Шевченка „Кобзарь“

останнього нового повного видання під редакцією В. Доманицького, у яке входять новознайдені твори поета, ще нігде не друковані.

Одержать „Кобзаря“ не тільки ті передплатники, які зразу заплатили всі гроші, а і ті рокові, що виплачують частками в строки, визначені в умовах передплати після останнього внеску.

Умови передплати в заголовку.

Адреса редакції і головної контори: у Києві, Велика Підвальна вул., д. 6, біля Золотих Воріт. Телефон 1458.

Редактор М. Павловський. Видавець С. Чипаленко.

Од Головної Контори.

Головна контора оповіщає, що „Кобзарь“ буде розіслано передплатникам заказною бандеролю, через це просить всіх тих передплатників, які одержують газету на ст. залізних доріг, на яких не приймається заказна кореспонденція, подати як найскоріше станцію, на яку треба вислати „Кобзаря“. Подаючи адресу для вислатки „Кобзаря“, обов'язково треба подати точно адресу, по якій одбирається газета.

р-57-9

Театр Т-ва Грамотности.

Трупією українських артистів під орудою МИКОЛИ САДОВСЬКОГО
Сьогодні, 26-го януаря, виставлено буде „Надія“, др. на 4 д. Роль „ю“ виконає М. К. Завьковецька. Участь бере вся трупа. Початок вистави о 8 г. в.
Відповідальний режисер М. Садовський. Капельмейстер Густав Елінек.
м-2-22

Театр „СОЛОВЦОВ“

Сезон 1907—1908. Дирекція І. С. Дуван-Торцова
Сьогодні, 26-го янв., спектакль артилі капельдінерів— „Вольные люди“, п. на 2 д. „Зодотая Ева“, ком. на 3 д. 27-го януаря, по зменшен. ціні. „Царь Федоръ Иоанновичъ“, траг. на 5 д. Увечері „Блестящая карьера“, п'єса на 4 д. 28-го по загальнопринят. ціні: „Духъ земли“, и. у 4 д. 29-го Бенефіс А. А. Пасхаловой— „Сказка“, Шпідера. „Свадьба“, Чехова. 30-го „Марья Ивановна“, Чірікова. 31-го свект. на зористь бідних учениць гімназії М. І. Левандовської „Борьба за престолъ“ Юсена.
м-3-22

Приймається передплата на 1908 р. на

Літературно-Науковий Вістник

Український місячник літератури, науки й громадського життя.
ОДИНАДЦЯТИЙ РІК ВИДАННЯ.

Виходить в двох виданнях: київським і львівським в збільшених розмірах, книжками по 12—15 аркушів друку.

Містить белетристику оригінальну й переклади — повісті, оповідання, драми, поезії, статі з української історії, літератури, суспільної економіки й інших областей знання; огляди літератури, науки й суспільно-політичного життя, критику й бібліографію.

ПЕРЕДПЛАТА НА ВИДАННЯ КИЇВСЬКЕ:

на рік 8 руб.; для незаможних учнів, студентів, сільських учителів, нижчих служачих, робітників і селян 7 руб., але тільки коли вони передплачують журнал просто з контори.

На пів року 4 руб. 50 коп.

Передплату можна прислати також по одному рублю на перше число кожного місяця, ному трудно прислати більше відразу. Книгарям і всяким посередникам від передплати 5%, але тільки в тім разі, коли передплата виплачується повна (8 руб.) і вся відразу.

Повні комплекти за 1907 р. і за попередні роки продають ся по 8 руб.

Видавець М. Грушевський. 0-51-2 Редактор Ф. Красицький.

Городський театр.

Сьогодні, 26-го дні 1-го вих. арт. Московськ. приватн. оп. А. А. Де-Апіві— „Карлець“. Бер. уч. д-ки: Де-Апіві, Шмід; д.д.: Доловін, Андреев, Цесевич. 27-го два сп.: вранці по загальнопринят. ціні. „Ликова Дана“. Веруть уч. д-ки: Балаоновська, Шмід, Правдіна, Чаплинська; д.д.: Мосін, Зелінський, Петров. Увеч., по звичайн. ціні, у 18-й раз з нова нов. обст. „Царь плотникъ“. Бер. уч. д-ки: Арцибашева, Платонова; д.д.: Оршечевіч, Фон-Ріген, Андреев, Вессе, Тихонов, Цесевич. 28-го сп. абон. „Жизнь за Царя“. 29-го у 4-й раз „Лановъ“. Партію „Манонъ“ виконає арт. Московської приватн. оп. З. В. Петровська. 30-го свект. артилі капельдінерів, 1) „Травіата“, 2) „Концертное отделение“. 31-го бенефіс хора і оркестра, виставлено буде у 1-й раз у Києві оп. Н. А. Римського-Корсакова „Сказка о царь Салтанъ“, з новн. обст. Вілети продаються.
м-4-22

Вийшло в світ 1-е нове видання поезій

М. П. Старицького
Ціна 2 карб.

Всі гроші, виручені від продажу цієї книжки, підуць на будування пам'ятника на могилі М. П. Старицького.
610-65-4

Просимо рокових передплатників, які заплатили по 2 карбов., поспішити зробити другий внесок, щоб з 1-го числа феврала не було перепинки в одбіранню газети.

р-64-5 Адміністрація.

Київ, 26 януаря 1908 р.

Думська комісія в справі народної освіти подає на розгляд Думи доклад, в якому визнає потрібним що року призначати з казенних грошей 5,500,000 карб. на народну освіту. Гроші ці комісія радить передавати міністерству народної освіти, котре, витрачаючи їх на початкові школи, мало-б на меті завести нарешті в Росії загальну безплатну початкову освіту.

Заходи думської комісії запобігти народній темноті заслуговують повного спочуття.

До цього часу міністерство освіти в російському бюджеті стояло трохи чи не на самому задньому місці.

Так напр. на воєнне міністерство за минулий рік призначено було витратити 375 мільйонів карб., а на міністерство народної освіти всього тільки—44 мільйони, себ то у вісім з половиною раз менше.

Доводить, що добра освіта народу має для розвитку добробуту людності держави більше значіння, ніж збільшення війська, я тут не стаю, бо мені здається, що цю думку повинний поділяти кожний безсторонній читач.

Тепер виникає питання, яке ж матиме значіння для нас—українців цей проект думської просвітної комісії, коли його буде ухвалено й проведено в життя?

В газетах промайнула була звістка, що віби то комісія буде свій проект на національному ґрунті, себ то вона визнає, що по нижчих школах дітей повинно вчити їх рідною мовою. Як що ця звістка правдива, то комісія, очевидно, стоїть на добром шляху. Треба тільки, щоб цей пункт проекту викликав до себе спочуття більшости Думи. Підпірять його насамперед, розуміється, різні національні думські групи. Але, можна сподіватись, що й праві селяне з України арозуміють всю вагу цього пункту в проекті і годуюватимуть за нього. Во кому ж, як не селянським українським дітям, доводиться мучитись в наших русифікаторських школах, де до дитини учитель звертається такою мовою, якої наш школяр не розбірає. На своїй практиці праві депутати-селяне з України повинні бачити, що та офіційна школа, яка вараз на Україні існує, не дає українським дітям науки, не допомагає темному селяннові розбіратися все те, що навкруги його діється.

Власний досвід повинен довести українських селян до тої думки, що

навчання українських дітей по нижчих школах тільки тоді буде йти успішно, коли наука там відбуватиметься, рідною українською мовою. Всесторонне пояснити цю справу перед Думою і теоретично її осунувати це вже є обов'язок тих поступових послів—українців, які засідають в Думі, а допомогти їм у цій роботі повинно все українське громадянство.

До уваги „Просвітам“.

(Лист до редакції).

Нещодавно мені довелося в попередньому листі до вас висловити мій жалі і досаду про те, що наші „Просвіти“ поминули з'їзд в Петербурзі позашкільних діячів і не визначили там головно і організовано, перед лицем всеросійського громадянства, потреб і домагань нашої просвітної справи. Де-хто з просвітан одповів мені у приватних листах, що нема в тому ніякої біди, бо резолюції з'їзду матимуть тільки моральне значіння, що практичні наслідки не залежать од тих резолюцій... Але ж, панове, ніколи і ніяка практична справа не виникала і не прикладалася до життя одразу. Поперед цього прикладання завжди ініціатори справи популяризували її, тисячу разів товкли про одне й те ж, тисячу разів страждали, падали, знов виступали, і знов лунала, інший раз у порожньому просторі, одна й та ж думка про одну й ту ж справу... Тільки таким шляхом боротьби з інертністю маси людю, товстою і міцною, як шкура носорога, вони досягали своєї мети і встановляли в житті те, що було в них на думці. Так воно скрізь було, буває і мабуть ще довго буватиме...

В даному ж разі, коли говоримо про українську школу, крім внутрішніх причин до виконання справи, на перешкоді їй стоять ще й величезні зовнішні перепони. От же, щоб подолати їх, так само треба тисячу разів демонструвати необхідну потребу уведення в життя нашої школи вчення на рідній мові. Одна з тих перепон є дуже мала свідомість інтелігентного громадянства про те, на якій мові слід вчити наш народ і вчитись нам самим. Яким же шляхом переконатися що інтелігентное, освідмовані і, розкрити їй очі, як не шляхом прилюдного визначення доказів того, що треба відляти для установи справжньої, широкою і поступовою освіти нашого народу? Збори позашкільних діячів і взагалі педагогів, так само як і література,—найкраща арена для пропанди думок про цю справу, вже не кажучи про те, що на таких зборах обмірковується багато інших питань що до просвітної діяльності в широкому розумінню цього слова.

Я висловлюю досить елементарні істини, але що робить, коли люди вимагають їх, кажучи, що за резолюцій морального значіння не варт було турбуватись „Просвітам“, щоб організувати представництво на з'їзді? Ні, варт, тисячу разів варт, бо коли ми дождатимемо, поки манна небесна сама упаде нам у рот, то ми попухнемо з голоду до того часу... Поки свідоме українство не вийде на широкий світ з своїх закутків, не шукатиме випадків для того, щоб голосно що-разу визначать потреби національної справи і домагання задовольнити їх, поки вони не вийде у спільну працю з поступовим громадянством інших націй—доки ніхто не рахуватиметься з нашими потребами, ніхто, з власної охоти, не задовольнить їх, і ми зостававатимемо скрізь і завжди позаду. Ся думка також не нова, але ж вона якоюсь не держиться в наших головах, або хоч і держиться, так не збірається в нас сили, щоб перевести її в життя. Правда, що рух минулих трьох років зворушив і нас, українці брали участь в ньому, хоч і не досить широко і жавао; але ж скоро це зворушення вухло, наче потомились люди, потомилися до того, що й на дрібні справи не вистачає енергії і сили... Зрозуміло, що й на їх, як і на все

російське громадянство, впливають зовнішні обставини сучасного життя, але є ще й внутрішні причини того сну.

Ті причини я постораюся з'ясувати колісь иншим разом, а тепер, звертаючись до діяльності „Просвіти“, я дозволю собі зауважити, що на мою думку вони, як єдині українські інституції, чи організації, мусять ставити своєю завданням якомога ширше. Коли неможливо їм сягати по межі встановленої їм діяльності, то хоч в тих межах вести свою роботу так, щоб вона звертала на себе увагу громадянства і впливала на його. От хоч би й зараз, на черзі стоїть справа великої ваги: незабаром в Державній Думі обговорюватиметься законопроект про народно освіту. Не вся ж Дума складена з „істинно-русских людей“, сидять в ній і поступові люди, які справді хотять доброї школи для народу, і розуміють, що вона неможлива, коли вчитимуть дітей на чужій мові. Такі послі, певно обстоюватимуть школу на рідній мові, і вже чути, що просвітні організації інших недержавних націй склали і доручили своїм представникам в Думі матеріал для того обстоювання, бо не всякий посол є свідомою людиною в справі просвіти. Що до української школи, то питання про неї, крім принципіального розв'язання його, розглядатиметься ще з двох інших боків: 1) Чи успішно вчать українські діти на російській мові, маючи на увазі близькість її до української? 2) Чи хоче український народ різних станів того, щоб діти його вчилися на своїй мові? До розв'язання першого питання є література з дослідів учених педагогів, і з життєвого досвіду буваших і теперешніх учителів в окремих книжках, як от „На безпросвітному шляху“ д. Грінченка, і багатьох статей, розкиданих по газетах та журналах. Але ж сей матеріал не зведення до купи, і його трудно розшукати тому, хто не інтересувався спеціально цією справою. Що ж до другого питання, се б то чи хоче український народ вчитись на рідній мові, то й для його вирішення є дуже важний і цікавий матеріал, про який я хочу нагадати.

В 1904-му році був оголошений в газ. „Сынъ Отечества“ та „Полтавщині“ проект петіції од українського громадянства до будучої Державної Думи, якої дожидались тоді, як пришествія месії, про потребу ввести в життя українську школу на всіх ступенях її. Не дивлячись на те, що під той час всеросійського руху усе громадянство було захоплено політикою, а про школу мало хто й думав, з України поспішалося до редакції „Сынъ Отечества“ сила підписів людей, які цілком прилучилися до петіції. На протязі одного місяця назбиралося до 3,000 підписів. Було б ще й більше їх, та редакція припинила друкування їх, бо не вистачало місця в газеті. Чим далі розгортався рух, тим сміливіше вже й нижчі класи народу почали говорити про свої потреби, і на численних мітингах по всій Україні часто лунала мова про українську школу. Коли селянам пояснили, що вчаться на українській мові можна діяти й до вищих ступенів освіти, вони склали приговори, в яких зазначалося, між иншими потребами, і домагання національної школи. Під час зборів першої Думи до неї полетіли тисячі наказів послам, і в тих наказах не останнє місце займало доручення їм клопотатися про школу на своїй мові.

Коли б то сказав, що ці приговори і накази були „мусировані“, підмовлені ініціаторами їх, то ось є факт великої ваги, який доказує, більш ніж що инше, ясно свідому потребу в урядженні національної школи на Україні. В 1906 році київське студентство складо петіцію до університетського уряду про встановлення кафедр українства на українській мові. Як тільки „Рада“ сповістила про ту петіцію, до редакції її почали надходити численні гуртови і поодинокі заяви спочуття до студентських домагань. Газета не встигала містити їх. Заяви йшли од громадянства усіх станів во всієї України: інтелігенти, селяне, учителі, учні зо всяких шкіл, робітники, городські міщане, військові служачі, прикащики спішили висловити своє спочуття і подяку студентам, але головню домагались в тих заявах, щоб на всіх ступенях вчення школа була українською. Урядження укр. кафедр в університетах розумілось в тім значінні, щоб вивчення студентів по українськи дало їм змогу вчити народ на рідній мові по всіх школах, нижчих од університета. Це було домагання повної націоналізації школи. Про ці заяви вже ні в якій раз не можна подумати, що вони були складені під чимнебудь моральним натиском, бо редакція

газети ні одним словом не викликала їх, вони спалили до неї цілком охоче, по вільному бажанню тих людей, які підписувалися під ними. Число підписів на протязі кількох місяців досягло десяти тисяч, але майже на увазі, що тільки в двох українських газетах, «Раді» і «Рідному Краєві», уважно сповіщалося про студентську петицію, а інші газети, які видаються на Україні, на російській мові, за виключенням «Кієвського Голоса», ніякісенької уваги не звернули на неї. Українські газети, як новина, ще досить мало розповсюжені і через те мало хто й знав про петицію. Коли б усі газети, що виходять на Україні, не поминали б звісток про український рух, то певно, число підписів було б в 100 разів більше на протязі того ж самого часу.

Так от, кажу я, усі вищезазначені факти (особливо — останній) виявляють досить значний матеріал для з'ясування питання чи хоче український народ вчитися на рідній мові? Про цей матеріал треба якомога частіше нагадувати громадянству в тим інституціям, од яких залежить урядження народної освіти. В даним разі, коли в Думі виробляється закон про неї, треба швидше повідомити послів, прихильних до оборони прав недержавних націй, про цей матеріал, разом з сивкою до купи вказівки на літературу по першому питанню (чи успішно вчать українські діти на чужій мові?), та ще додати статистику про те, який процент бувають школярів-українців повертається до безграмотності, порівняючи його з таким же процентом школярів на Московщині. Скласти такий матеріал для оборони національної школи і подати його послам є прямиї, необхідні, обов'язок усіх наших «Просвітів». Офіційної петиції до Думи, або формальні накази послам неможна тепер засилати, але приватні прохання до окремих послів з того місяця, де існує «Провіста», можливі і ми часто читаємо в газетах, що до того або іншого посла звертаються з проханнями поклопотатися про ріжні справи. Коли не подбають «Просвіти» про цю справу, то може статись так, що хоч Дума й виріше позитивно питання про національну школу, а до української воно не прикладатиметься.

Розуміється, цілком можливо, що й при вирішенні закону про народну освіту «істинно-русский дух» візьме верх і затвердить драконовські перепони для успіху вчення нашого народу, але ж я знов повторюю: щоб досягти нам практичного виконання наших думок, треба тисячу разів популяризувати їх, тисячу разів товкти про одне й теж широко і гомілосно, а з думської кафедри ширення думок — найголовніше, і найдальше сягають вони.

Л. Жебунюв.

Професіональний рух.

Вже багато разів писано було про те, що ми переживаєм зараз тяжку добу «ліквідації» всього того, що було здобуто такою тяжкою працею, до якої доклали рук всі поступові елементи громадянства. Ба й справді, глянючи навкруги себе, бачиш, як ліквідується геть все, що виникло на ґрунті маніфесту 17 жовтня. Що правда не багато його й було, бо реакція зайшла раптово, швидше ніж громадянство сподівалося і весіло скористуватися хоч з половиною того, що було дано в маніфесті або обіцяно було незабаром дати і покласти як непорушну основу громадсько-політичного життя. Про те не можна не сказати, щоб свідомі елементи, котрі розуміли вагу здобутої такою тяжкою працею, віднесли цілком байду до змоги мати те, до чого ще вчора було заказано всі шляхи. Ще до видання тим-

Син землі.

(Оповідання).

...Сівся мокрий сніг.
Електричне світло прорізувалося крізь казковий, поетичний танок снігового пуху та ніжно стелилось собі в повітрі.
В атмосфері першого, чистого снігу виринали зо дня душі незмірно-широкі поривання, теплі, лагідні та такі невичерпні.
Вася — інаківе ніхто його не звав — поспішав до ресторану, де цього вечора збиралось святкувати чийсь іменини. Вася навряд не знав, чий саме. Тоді, минулого разу, йому п'яному сказано було, і от він забув і пригадати ніяк не міг.
В ноги було холодно Васі, бо він не мав кашош. Холодом пріймамо все тіло, бо стареньке, занедако вже тендітне пальто не гріло. Але Васі не хотілось почувати холоду: на душі було так слявно, тепло, кортіло сміятись — довго, гомілосно.
Чогось приходили на пам'ять уривки гарних віршів, давно колись вивчених; розумні думки, давно колись вичитані з книжок, зринали в голові.
І обдірана життям маленька буденна людина, вічно на-пів п'яний Вася думав, марив про те, що це вже буде останній день п'яного життя, а далі він рішучо зламає все, буде працювати над собою, уперто довго, і піде вийде й вище...
— От же всі кажуть, що я талановитий, що з мене б був добрий актор. І він, п'янінький Вася, тівився вигадками своєї затуманілої голови. Радісні снувались думки, легесенькі такі, здохані одна одну, і на душі од думок, цих розсвіжаних думок ставало тепліше.
— Мені треба тільки одважитись, тільки

часових правил 4 марта 1906 року «Объ обществах и союзах» по всіх усядах люде однакових думок почали гуртуватися в товариства, щоб спільно йти до культури й просвіти; люде однакового ремесла і праці почали гуртуватися в спілки, щоб спільними силами добиватися кращого життя, більшого заробітку, більших достатків, а вкупі з сим і більшого завдоволення не тільки потреб свого тіла, а і потреб своєї душі. Як вишли ж правила 4 марта, то дарма, що вони значно обмежували змогу гуртуватися, таке гуртування пішло дуже швидкою ходою. Особливо з нового права складати спілки та товариства найбільш скористувалися, як цього й треба було сподіватися, робітники усяких професій. По звітках, що щодня друкувалися по газетах, видно було, що серед робітників прокинувся сильний професіональний рух. Але до останнього часу не було певних статистичних цифр, котрі показували б, скільки саме повстало професіональних спілок, скільки робітників до їх пристало і по яких саме губерніях робітники виявили найбільшу охоту до гуртування. Тепер ці статистичні дані вже потроху появляються. Натуральна річ, що нас найбільш повинен цікавити професіональний рух серед робочого люду по українських губерніях. В № 2 «Вістника Финансов» надруковано статю «Обзор професіонального движения», з котрої ми й беремо цифри. На жаль тільки в згаданій статі бракує через відсутність статистичних цифр що до губернь: волынської, чернігівської та катеринославської. Цифрові дані треба вважати за певні, бо подали їх фабричні інспектори київської фабричної округи, до якої належить 7 губернь; в числі їх є дві не сучасно-українські: бесарабська й минська, і ми про їх не будемо поминати.

Як вже було сказано попереду, професіональний рух особливо жавао прокинувся по виданні правил 4 марта 1906 року. За один рік, тоб то з 4 марта 1906 року по март 1907 року зареєстровано було всього спілок: в херсонській губ. 52, таверницькій—56, київській—20, подільській—2, полтавській—3, всього 133 спілки. Найбільшу свідомість професіональній діяльності приклали по крамницях: в перелічених губерніях спілок приклашських налічувалось 28; потім йдуть: портні—21 спілка; за ними—робочі по металу—19 спілок; хімичних виробів—9; інших спілок налічується по 1—2 на всю губернію.

Більшість спілок і товариств професіональних припадає на великі міста, як от: Київ, Одеса, Херсон то що. Хоч рух почав був доконуватися і до повітових городів, гуртуючи робітників у спілки. Офіційна статистика не дає певної цифри, скільки ж саме робочого люду було згуртовано по перелічених спілках.

Як швидко росли професіональні спілки, видно по тому, що з початку марта 1906 р. у Києві було тільки всього 8 спілок, по яких налічувалось 1350 членів, а в марті 1907 року цифра згуртованих по ріжних спілках робочих зросла до 4.098 душ. Такий же само швидкий зріст професіонального руху ми помічаємо і по інших містах.

Чи поталанило робочому людові добитись чого спільними силами? Не скрізь і не всім. У Києві спілка лікарів добила відпочивку в неділю, побільшеної плати, кращих харчів і квартир.

По інших містах робітники добилися 8—9 годинного робочого дня, побільшення заробітної плати навіть на 40%. Окрім цих здобутих робочі мають ще й інші.

Дякуючи професіональному рухові, позаводилися у робочих каси допомоги, фонди для безробітних, мирові камери то-що.

Але останніми часами зріст професіонального руху в Україні, тим збільшуватиметься армія свідомих дітей. Даймо їм мільйонам молодих, повних сил і енергії, дітей села хоч крапельку світа і ми матимемо могутню армію свідомих борців за наші національні і соціальні ідеї.
Тепер же їх колосальна сила, за малими винятками, витрачається на одне народне лихо. В наш час всяка сільська більшість інтелігентна людина держить себе осторонь від сільської молоді, вважаючи її здатною на самі тільки злі вчинки.
Такий погляд, а тим паче таке відношення до неї, дуже шкодливе, бо краще працювати там, де тільки починається життя, ніж там, де воно йде вже до смерті. Треба, щоб наша сільська інтелігенція як можна ширше еднала до молодим поколінням селян, ходила на їх збірки і всіми силами дбала про те, щоб поширити між ними освіту. Всі ті збірки, з горілкою і дівчатами, можуть дуже скоро обернутися в збірки за для чинання, бо навіть і тепер, на таких маловісних збірках, трапляється книжка і її слухають з пильною увагою. Тим паче будуть слухати, коли читання буде вестись свідомою людною, систематично і на цікаві теми.
Розв'язку в слуцях поведе до того, що краще писемство, котре виключно мусить йти з початку, дасть місце і популярно-науковим книжкам і т. д. Врешті село збудеться тих п'яних оргій і диких учинків молоді, а замість того прийдє свідому молоді силу, котра дасть життя і бажаний напрям дальшим поколінням. А як ми занедабемо сільську молодь, ми тим самим занедабемо і весь народ наш, бо коли село має таких невтішних дітей...
Театр... Помиляється! Театр мусить бути дзеркалом! Розбіраєте, дзеркалом життя. Яке воно єсть,—життя найдухом сіла... якою можна... розбіраєте... покори́ти глядача! А так! Повести його, як раба, за собою! А ваші героїчні ідеали... забавка для насичених! Я не розумію, як навіть можна...
— А я вас не розумію! І, будь ласка, не кричіть, бо це не резон! Життя скрізь ми бачимо, гідоти всюди доволі! Ні, це просто смішно!
І пани, захопившись суперечкою, перекинула на білу скатерть чарку з червоним вином.
Вася схопився і почав поспітати сіллю полите місце. А суперечки і галас не вгавали.
Суфлор розчервонівся ще дужче та й почав зо всієї сили кричати, що він десять років служив реальному театрові і «не зрадить» ніколи заповітам реалізму.
Вася слухав і хотів щось сказати, своє щось крикнути їм, та не було таких слів. Він нишком пив, пив і весь час заспоколював, умовляв тих, що кричали. Якось трохи втихли і високий британський студент, герой-любобник аматорського гуртка почав тост на честь іменинниці панні, що тихенько, неначе осторонь од усіх, сиділа за столом.
— Софіє Миколаівно,—почав він приємним баритоном. Софіє Миколаівно, я підняв чарку за ваш талант! Я хочу, щоб зайнявся він, як та зірка на небі, як та... Ну, одне слово, я бажаю вам—ідіть на сцену, ідіть і зорійте нам, синам землі! Слава!
Всі закричали, почали пити і забули про свою суперечку.
Вася, що сидів поруч з Софією Миколаівною, поцілував її в руку і силкував

ональних спілок припинився. Мало того, значну частину спілок робітничих закрито. Найбільша вина за це лежить на тій «ліквідаційній» тенденції, що прокинулася так сильно останніми часами. М.

Листи з села.

II.

Часто і густо чуєте ви по селах скарги старих люде на молодше покоління за роспушту, неслухняність і т. и.
А простежіть за газетними дописами й звітками і ви побачите, як часто наші селяне практикують самосуди над ріжними злочинцями. А скільки висилають в Сибір? І все здіблшого цих злочинців постачає молодше покоління. А прислухайтесь, як щиро жалкують старі люде за різкою, маючи її єдиним засобом до науки сільської молоді. Чого-ж це? А того, що справді наша сільська молодь, народившись на світ більш вільною, ніж батьки її—паншане, і попавши зразу в безпросвітну пітьму, простір своїм молодим силам дає в усяких диких вчинках: розбишацтві, піяцтві, крадіжках і т. и.
Певна річ, що батьки мусять шукать якогось порятунку, щоб навести на добру стежку своїх дітей. І вони шукать його. Тільки в чому вони бачать той порятунок? В Сибірі, різках, самосудах...

Ці засоби до боротьби з лихом вони знаходять в тій-же темряві, в котрій народилися і билися вк. Сюда то й треба кинути струмок світа. Не різками, не Сибіром можна спасти наше молоде покоління, а тільки одним світом науки.
Ми бачимо, що всі діти села, котрі хоч трохи просвітились тим світом, стають ширими культурними працівниками на національній ниві нашої, і тільки ті з них гинуть для рідного народу, на котрих русифікаторська школа дуже міцно наложила своє тавро, або ті, що через усякі нещасливі перешкоди не змогли відкрити своїх очей.

І чим більш буде ширитись просвіта на Україні, тим збільшуватиметься армія свідомих дітей. Даймо їм мільйонам молодих, повних сил і енергії, дітей села хоч крапельку світа і ми матимемо могутню армію свідомих борців за наші національні і соціальні ідеї.
Тепер же їх колосальна сила, за малими винятками, витрачається на одне народне лихо. В наш час всяка сільська більшість інтелігентна людина держить себе осторонь від сільської молоді, вважаючи її здатною на самі тільки злі вчинки.

Такий погляд, а тим паче таке відношення до неї, дуже шкодливе, бо краще працювати там, де тільки починається життя, ніж там, де воно йде вже до смерті. Треба, щоб наша сільська інтелігенція як можна ширше еднала до молодим поколінням селян, ходила на їх збірки і всіми силами дбала про те, щоб поширити між ними освіту. Всі ті збірки, з горілкою і дівчатами, можуть дуже скоро обернутися в збірки за для чинання, бо навіть і тепер, на таких маловісних збірках, трапляється книжка і її слухають з пильною увагою. Тим паче будуть слухати, коли читання буде вестись свідомою людною, систематично і на цікаві теми.

Розв'язку в слуцях поведе до того, що краще писемство, котре виключно мусить йти з початку, дасть місце і популярно-науковим книжкам і т. д. Врешті село збудеться тих п'яних оргій і диких учинків молоді, а замість того прийдє свідому молоді силу, котра дасть життя і бажаний напрям дальшим поколінням. А як ми занедабемо сільську молодь, ми тим самим занедабемо і весь народ наш, бо коли село має таких невтішних дітей...

— Театр... Помиляється! Театр мусить бути дзеркалом! Розбіраєте, дзеркалом життя. Яке воно єсть,—життя найдухом сіла... якою можна... розбіраєте... покори́ти глядача! А так! Повести його, як раба, за собою! А ваші героїчні ідеали... забавка для насичених! Я не розумію, як навіть можна...
— А я вас не розумію! І, будь ласка, не кричіть, бо це не резон! Життя скрізь ми бачимо, гідоти всюди доволі! Ні, це просто смішно!
І пани, захопившись суперечкою, перекинула на білу скатерть чарку з червоним вином.
Вася схопився і почав поспітати сіллю полите місце. А суперечки і галас не вгавали.
Суфлор розчервонівся ще дужче та й почав зо всієї сили кричати, що він десять років служив реальному театрові і «не зрадить» ніколи заповітам реалізму.
Вася слухав і хотів щось сказати, своє щось крикнути їм, та не було таких слів. Він нишком пив, пив і весь час заспоколював, умовляв тих, що кричали. Якось трохи втихли і високий британський студент, герой-любобник аматорського гуртка почав тост на честь іменинниці панні, що тихенько, неначе осторонь од усіх, сиділа за столом.
— Софіє Миколаівно,—почав він приємним баритоном. Софіє Миколаівно, я підняв чарку за ваш талант! Я хочу, щоб зайнявся він, як та зірка на небі, як та... Ну, одне слово, я бажаю вам—ідіть на сцену, ідіть і зорійте нам, синам землі! Слава!
Всі закричали, почали пити і забули про свою суперечку.
Вася, що сидів поруч з Софією Миколаівною, поцілував її в руку і силкував

ся особи, які прожили в данній місцевості п'ять років.
— Комісія що до народньої освіти ухвалила законопроект про низку ремісну школу в Браїлаві, на Поділлі.
— Комісія що до поділу законопроектів ухвалила законопроекти про те, щоб царське місію в Токію повернути в посольство й щоб було збільшено подорожні гроші («раз'яздняя») директором та інспектором народніх шкіл. Комісія також постановила висловити бажання, щоб міністерство чужоземних справ в найближній часі виробило й внесло в Думу законопроект про ряд місій на Далекому Сході.
— В докладі, якого має внести комісія народньої освіти з приводу додаткової асигновки в 5.500.000 карб., пропонується затвердити ось які принципи: починаючи з 1908 року, видавати зо-року міністерству нар. освіти по 5.500.000 карб. на потреби нижньої освіти. Ці суми повинні витрачатись там, де потреба в школах надто велика. З цих грошей допомога видаватиметься окремим земствам і городам, при загальнім розшоті—300 карб. на 50 дітей шкільного віку. Жалування учителів визначається не менше 360 карб. на рік. У всіх початкових школах, яким видаватиметься допомога, наука повинна бути безплатною.

М. Мандрика.

Відгуки парламентського життя.

— Праві й безпартійні селяне внесли в Думу законопроект про землю. В проекті, між іншим, є пункт про безплатне наділення селянам всієї казенної, удільної й манастирської землі, а також пункт про одуження по справедливій ціні приватних земель, які досі здавалися в аренду. Борги, які лежать на землях, переводяться на рахунок казначейства. Далі проект вимагає, щоб по селах, волостях, повітах і губерніях було засновано комітети, вибрані на основі однаковою для всіх виборчого права; ці комітети повинні будуть обіркувати й ухвалити можливі принципи аграрної реформи.
— Другого дня після скандалу Пуришкевичів прийшов в Думу й поприбував до союзницьких місць національні значки. Такий самий значок він привів і до крісла П. А. Століпина.
— Капустін заявив, що голосуватиме проти пропозиції Гучкова (питання про закриті засідання комісії державної оборони). Де-які октябристи заявили навіть, що вони з трибуни промовлятимуть проти цієї пропозиції.
— Священники-посли одібрали од своїх виборщиків наказ—обстоювати за селянську земельну нужду й права.
— В справі питання про закриті засідання комісії державної оборони записалося 54 оратора.
— Польське коло обіркує декларацию для свого виступу в Думі. В декларациі буде згадано про закриття «Шкільної Матиці».
— Міністерство внесло в Думу пропозицію додатково асигнувати сім мільйонів карбованців для допомоги голоним, разом з тим зазначаючи, що цим нужда не вичерпується.
— В сенаті одкладено справу Шміда до того часу, поки цього питання не розгляне Дума.
— На нараді послів-священників, на якій було 30 священників, а також єпископ Євлогій, постановлено запропонувати безпартійним селянам пристати до аграрного проекту духовенства.

В думських комісіях.

— В комісії що до запитань октябрист Гололобов, обіркуючи питання про виленську охоранку, заявив, що шпигунство є справою «не дуже чистою» —отже до його треба «не дуже чистих» рук. Моральний бік питання треба одсунути на бік, розглядаючи ж треба один тільки формальний бік. Пергамент пояснив, що в розумінні незаконності, окрім формально-правового боку, входить також почуття моральне. Шубинський зауважив, що запитання це стосується не тільки до виленської охранки, а й до вищих урядових осіб. Маклаков відповів, що запитання має метою довести незаконність вчинків в одній тільки виленській охранки, а всі подібні закладі, які живуть революцією і які штучно підтримують П. Гололобов з пафосом заявив, що октябристи ладні завжде повставати проти незаконних вчинків адміністрації. Запитання прийнято одголосно. Докладчиками вибрано Маклакова й Гололобова.
— В судову комісію прийшла заява од Плевака, що він складає з себе обовязки голови. 30 голосами проти 13 головою комісії вибрано Шубинського. Ухвалено пропозицію Алжимова, що особи з вищою юридичною освітою, місцеві жителі, можуть бути мировими судьями без цензу маєстности. Місцевими ж мешканцями вважають-

ся сказати їй щось таке приємне, таке хороше, теплу, першу любов, але безнадійну.
І всі сміялись з Васі, щось кричали йому над самим ухом, а він не чув і шукав тих хороших слів.
— Я... Вибачте, дорога Софіє Миколаівно. От я не вмю сказати вам, але коли б ви знали, коли б ви тільки знали, як отут у мене... як я люблю вас.
Він показав на серце, на груди, а всім стало дуже смішно з того, що Вася п'янінький Вася, удесливий, несміливий, непомітний каже такої красній дівчині про свою любов до неї. І ніхто не уявляв собі що у Васі може бути любов.
— Браво, браво месєє Тріке, браво, пошлим, п'яним голосом заспівав над самим ухом Васиним професіональний суфлор, а вся компанія ще дужче зареготала.
Софіє Миколаівна стиснула Васі руку.
— Не треба так казати, неначе соромлячись промовила вона, заприїтвивши в його на очах слюзи. Ви ж мій хороший друг? Правда?
— Друг? Дурень я, п'яниці,—жалібно скривившись, одповів Вася. Який там з мене друг, Софіє Миколаівно? Все чисте, високе забув я, все чисто... І немає вже сили підвестись. Зогнио отак. Упав. Ніхто не візьме мене за руку, не піде поруч зо мною...
Він схилив голову на стіл. Галас ушух. Усі замусулись і швидко поросхонділись додому, бо була вже третя година ночі.
Софію Миколаівну повів додому її наречений—блївий почтовий чиновник. А Вася з своєю п'яною, важкою головою знов сам пішов додому, в свою брудну світличку, як на край міста.
Боля Іоу голова. Тужила душа.
Електричного світла вже не було. Ми-

готіли неприємні жовті ліхтарики, так сумно, зріпка-рідко миготіли.
А сніг, хоч і падав у п'яній біленькими зірничками на землю, та вже не ніс Васі в душу рою думок-мережанок. Було на серці так тяжко-важко.
Прийшов він додому, упав на холодну подушку і довго-довго, аж поки не скорив його важкий сон, плакав п'яними слезами за своїми колишніми мріями, що розвіялись у холодному тумані буденщини, такими принадними, такими квітчастими мріями.
Плакав Вася за своєю молодістю, що марно її пропавє в безсилому одчаї.
Вася плакав за своєю чистою давньою любовію до Софії Миколаівни, за цєю слявною дівчиною, яка буде не його.
Плакав за книжками, що читав давню, за таланом своїм, за тим, що ніхто його не пожаліє, не спитає теплим словом, чого болить його серце, чого нудить душа. Син землі, загублений у сірому тумані буденщини, плакав за своєю долею, за радістю життя; він плакав довго, тихенько.
І ніхто не чув його сліз. Над ним стояла тільки глупа ніч, німа, безпорадна. В хаті було холодно.
...А другого дня Вася пішов знов на свою службу, яка сушила йому мозок, писав там довгі, нудні цифри, чужі, непотрібні йому. Огидні, ворожі цифри, що скалчили йому все життя,—писав син землі. І знов, по службі, написав він горілки, і душа поийлася легеньким, приємним чадом у сірому тумані страшної, проклятої буденщини.

Запитання про незаноні вчинки виленського охоронного віділу.

Подемо без скороченнів внесене кадетами й октябристами запитання про вчинки виленської охранки.
«27 та 28 юлія—сказано в заяві—виленський воєно-окружний суд, розглянув справу про салатів кордонної варти, яких позвано за проступки проти вартової служби. Суть обвинувачення зводилась ось до чого.
Четверо салатів вержоловської кордонної варти, унтер-офіцер Ананєв та рядові Тетін, Шерстюк та Гусєв, довідавшись, що через кордон мають пронести контрабандисти (потім виявилось, що то були шпиги із охранки), пропустили їх з контрабандою через кордон, а тоді знали трівогу. Контрабандистів арештували. В них знайшли сім пакунків з надрукованими за кордоном нелегальними книжками, брошурами й газетами, а також кілька революверів з набоями до них. А в одному пакунку разом з нелегальною знайдено оджею одного з негарящих, Грама. На допиті ротмістр Соколович і Ніколіч свідчили ось що. Перший—що зараз після арешту пачкарі назвали шпигами з виленського охоронного віділу. Одного з них, Грама, ротмістр Соколович і сам знав за шпига, хоча Грам разом з тим був і властителям публічного дому в слободі Кібартах. У другого ж пачкаря, Смєлова, знайдено пропусковий білет на його ім'я, виданий начальником місцевого жандарського залізничного управління підполковником Мясюдовим, причім на білеті стояли літери, які означали, що Смєлов—залізничний агент, хоча Смєлов ним не був. Арештовані пояснили, що контрабанду вони перенесли з доручення виленського охоронного віділу, а Грам окрім того заявив, що їх мав зустрічати жандарський унтер-офіцер.
Через кілька часу Соколович дійсно побачив, що до будки приїхав жандарський унтер-офіцер, який сказав, що він приїхав виладково, бо чув, що арештовано пачкарів. Як тільки арештованих привезли в слободу Кібарти, туди приїхав начальник виленського охоронного віділу ротмістр ШШєбеко з своїм секретарем Барановим, які потребували, щоб було випущено арештованих, бо останні проносили контрабанду для урядових потреб і з доручення

готили неприємні жовті ліхтарики, так сумно, зріпка-рідко миготіли.
А сніг, хоч і падав у п'яній біленькими зірничками на землю, та вже не ніс Васі в душу рою думок-мережанок. Було на серці так тяжко-важко.
Прийшов він додому, упав на холодну подушку і довго-довго, аж поки не скорив його важкий сон, плакав п'яними слезами за своїми колишніми мріями, що розвіялись у холодному тумані буденщини, такими принадними, такими квітчастими мріями.
Плакав Вася за своєю молодістю, що марно її пропавє в безсилому одчаї.
Вася плакав за своєю чистою давньою любовію до Софії Миколаівни, за цєю слявною дівчиною, яка буде не його.
Плакав за книжками, що читав давню, за таланом своїм, за тим, що ніхто його не пожаліє, не спитає теплим словом, чого болить його серце, чого нудить душа. Син землі, загублений у сірому тумані буденщини, плакав за своєю долею, за радістю життя; він плакав довго, тихенько.
І ніхто не чув його сліз. Над ним стояла тільки глупа ніч, німа, безпорадна. В хаті було холодно.
...А другого дня Вася пішов знов на свою службу, яка сушила йому мозок, писав там довгі, нудні цифри, чужі, непотрібні йому. Огидні, ворожі цифри, що скалчили йому все життя,—писав син землі. І знов, по службі, написав він горілки, і душа поийлася легеньким, приємним чадом у сірому тумані страшної, проклятої буденщини.

24/1 1908. Леонід Пахаревський.

скаго народа.—роспад. Частина „союзників“ обстоює за те, щоб теперішній голова „союза“ Коновніцин подався в одставку, бо ним чогось дуже незадоволені, і виставляють кандидатом на голову члена городской управы Пелікана.

ПЕТЕРБУРГ, 24. Прокурор, переглянувши листи Ольги Штейн, що кілька часу тому десь зникла, упевнився, що вона зараз в Америці, і адресу її навіть відомо.

Синод послав в Житомир члена учебного комітету Тихомирова, щоб він на місці розвідав про те, з чого було зроблено в духовній семинарії трус та ще й кількох семинаристів арештовано.

МОСКВА, 24. Відкрито дворянське губернське зібрання. Після служби й мольбною одправлено панахиду за великого князя Сєргія Олександровича.

КУРСЬК, 24. За губернського маршала вибрано гр. Доррера.

За те, що д-р Долгоруков, Рутцен і Якушкін підписали виборську відозву, тепер курські дворяне виключили їх з списку дворян Курщини.

ЛІБАВА, 24. Транспорт „Банк“ розпочав з 22 январа кампанію, маючи на меті обіргати промисли північних берегів Европейської Росії.

За кордоном.

До подій в Португалії.

ЛІСАБОН, 24. Похорон королів назначено на 10 феврала (н. ст.); останки буде поставлено в Пантеоні. Вночі після убивства королівські останки лежали в палаті на двох ліжках. Між ними цілєнську ніч, нерухомо, без слів і мовчки, проспидла молодка королеза, поклавши руку на тіла обох королів.

Арештовано кілька сот душ; з поміж їх і італіянця, а інші—все португалці, між иншим цілу семью Мануєла Бучіа, на якого думають, що він був головним призначником замаху на королів.

Є чулки, що убивці королів—це члени тайної спілки, яка зве себе „оборонцями прав“.

Претендент на португальську корону Мішель переїхав на Мальту.

КОСТЯНТИНОПОЛЬ, 24. На протязі 10 днів не було ні одного випадку слабування на холеру.

Театр і музика.

Українська труппа Кучеренка дає зараз вистави в Ковні.

Як пише „Гол. Москва“, талановитого артиста кийської опери д. Оршеневича запрошено на той рік у Москву, в оперу Зіміна.

Концерт т-ва „Провіста“ у Київї. Черговий вечір, присвячений Старичковому, відбується в народі. Авдіторії, коли буде на се довил, 28 сянє. Реферата на сей раз не буде по причини „независимости“ від „Провіста“, а програма складається з декламаций, співу солістів та хору народнього д. Опашевська і хору студентів, які завжди виступають на просвітляських концертах.

Світанки і декламувати ласкаво згодились: д-н Валерик, Н. Дорошенко А. Лосенко, Потоцька, Е. Сагудька, Старичька М., д-ї С. Дурдуковський, М. Лисенко, Ю. Лисенко, Жарковський, О. Мшуга, Гурьянов, Матковський.

На цьому концерті д. Жарковський проспівав нову композицію д. М. Лисенка на слова Старичького: „В грудях огонь“.

До наших шановних корреспондентів.

Наша редакція що-дня одержує силу всяких дописів та звісток од наших постійних і випадкових корреспондентів про ріжні з'являні в житті їхньої округи. На жаль багатьом з цих писань не можна дати місця на газетних шпальтах або через те, що д-д. автори не рахуються з тяжкими сучасними цензурними умовами, в яких пробуєває тепер періодична преса вагали й особливо українська, або через те, що авторами не додержуються ті умови, про які ми писали кілька разів.

Тому, висловлюючи щиру подяку всім, хто має охоту своєю працею допомагати найширшому освітленню місцевого життя на території України, ми звертаємось до всіх наших корреспондентів з великим проханням повертати свою увагу на згадані умови.

Крім того мусимо додати ще ось-що.

Чимало корреспондентів пишуть свої дописи надзвичайно штучною, робленою мовою, наче навмисне уникаючи народніх виразів та зворотів. Не кажучи вже про те, що виправлення таких писань завдає чимало клопоту редакції, це не корисно як для читачів газети, так і для самої української мови: вагали! багато характерних, дуже влучних слів та місцевих виразів, що згодом, безперечно, можуть завойовувати собі місце в літературній мові, або навіть замінити не досить добрі чи маловідповідні сучасні вирази, лишаються забутими, невідомими.

Через це ми уважно просимо всіх наших шановних дописувачів не цу-

ратись народніх виразів та слів, а, по-амові, вживати в своїх писаннях народньої місцевої мови. Це буде заслугою не тільки перед газетою, а й перед всією українською нацією.

ДОПИСИ.

(Од власних корреспондентів).

С. ГРУШКІВКА, звенигородського повіту (на Київщині). 18 январа, як саме розвиднялось, у Грушківку, де живе сім'я бувшого члена 2-ї Думи С. Нечитайла, приїхало 2 пристава з чотирма стражниками й зробили пильний трус. Перекопали шаблями землю скрізь у погребі й у коморі, поперевертали діжки, шукали в борощі, в пашні і т. д. Самого Нечитайла не знайшли, бо немає його дома, а тільки знайшли якусь літературу, то по цьому присіпались до сина й зятя, й забрали їх в звенигородську тюрму. Синові 16 років, а зять тільки на Новий рік прийшов до дому з москалів і не пробув ще й двадцяти день дома. Тепер лишилась Нечитайлова жінка без чоловіка і дітей та її дочка без чоловіка. Не витримали вони цього удару: сердешні жінки позомлівали, коли брали їхніх кормилиць, а потім, коли прийшли до тьми, то хотіли на себе руки „наложити, то рідня їх не допустила стратити життя. Хто знає, чим все це скінчиться, бо жінка й дочка лежать тепер хврі, а вже рідня клопоче, щоб вирвати тих нещасних з тюрми. Та тільки ще й досі ні що не допомагає, бо навіть побачення не дозволяють мати. Засобів до життя у сім'ї Нечитайлової немає ніяких. Трус один за одним. До того ще, як трусили вперше, то жінка Нечитайлова щось там сказала образливе на пристава, то пристав, дочку й жінку за це позивав. Чим кончиться той суд—невідомо, бо Нечитайлова вже раз зїздила на суд, але не прибув пристав.

С. БОЛТИША, чигиринського повіту (на Київщині). Болтишанська сільська громада одмовилась виплачувати 230 карб. щорічно на удержання місцевої 2-х класової школи, які досі платила. Селяне-болтишанці всі більш-менш заможні, не згинувшись, можуть виплатити ще й такі гроші, як це,—і через те одмова їх цілком безпідставна і пояснюється пануючою в селі тעותою й безглуздіям. Ніякі заходи, щоб утертати громаду нічого не поспособили, селяне уперто стоять на своєму: не будем платити на школу тай годі!

Постановою волости, не вважаючи на упертість селян, 115 карб. шкільних грошей розкинуто на двори, і мусять селяне їх виплатити. А з рештото,—115 карб.—хто його знає, як і буде!

ДИРДИН ХУТІР, черкаського повіту (на Київщині). Безладдя, що завпалою останніми часами вводи, не поминуло й нашого села. Розбитацька „свобода“ далась втямці й нашій молоді, а неможливість культурного впливу на неї зробила й життя неможливим. До того вже ця „свобода“ доходить, можна бачити з такого факту.

20 январа о 4-ій годїні вдень з м. Городища повертались до Дирдяного хутору по залізницї на підвїтку два молоді хлопці. Коли з-за колїна показався швидкий поїзд, що їде на Київ, хлопці, хоча й бачили його, але і не думали сходити з залізницї. Скільки не свистів машинист, з того нічого не вышло. Хлопці навіть почали танцювати на залізницї і танцювали доти, доки поїзда не було спинено. Коли ж слухавки поїзда хотїли було зловити цих хлопців, то вони, сховавши руки в кишені, заявили, що без всякої балачки на місї положать тих, хто осмілиться наблизитися до них. Так нічим це діло й скінчилось.

І за останні роки подібні хуляганські й безглуздї випадки трапляються в нас далеко не перший раз.

С. ЛОЗНА, літинського повіту (на Поділї). Страшні часи переживає тепер село. Волосья жїтьня на голові і жаж огортає душу кожному, хто буває свідком таких нечуваних подій, як оце трапилась святками у с. Лозні.

Молодий чоловік з с. Вороновець того ж пов. Мусїя Олійник, літ 24-х, одної ночі обїрав одного лозенського господаря комору, вивів його ж таки коні, задріп у сани і поїхав зо всім краденим добром у г. Хмільник. Попоралови там чисто все й закупиши для себе горілки, хліба та ковбаси, він вертався з ярмарку. Ще як він їхав у Хмільник, у Митнику його бачив односелець Ом. Шакула, що вже вертався з Хмільника.

Приїхавши додому, Шакула застав у селі лозенських людей, що допитувались, чи не бачив хто злодія. Шакула сказав, що бачив Мусїя Ш., який дійсно їхав не своїми кіньми. Шість лозенців з Шакулою одною півдолюю зараз поїхали шукати злодія. На поворотї до с. Вороновець його зловили, посадили між собою і три верстви лупцювали чим попало. Як порівнялись лозенці у Вороновець з хатою Мусїя, то той став проситись, щоб пустили його взяти кожуха. Люде пустили, але пождавши трохи, двое увїшло до хати за ним і застали його з дитиною на печі.

„Тепер мене не возьмете!“—сказав лозенцям злодій, „бо не загубите ж ви дитинку душі!“ Спробували його стягнути, але він оборонявся й ніяк не давався взяти себе. Покликали на поміч воронівську сільську поліцію. Як один з поліцейських взявся стягнути його, то злодій, наче божєвілий, вхопив свою дитину і шпурнув її на поліця. Дитині зараз линула кров з рота

і бідне дитинча дійшло того ж дня увечері...

Мусїя після чиналих аусиллїв забрали таки з печі повезли в Лозну. Стали там його катувати, як тільки вили. Не стерпїв Мусїя, виказав ще на односельця, слїпого на одне око парубка, Тараса і одного лозенського парубка. Цих зараз було приведено і так катовано, що живим зостається тільки один лозенський,—Тарас же і Мусїя забити на смерть.

Тих, що зробили самосуд, потягнуто до одповідальности.

Листування редакції.

Д-ю Гамаїлі. Спасибі за надіслані статї. Просимо й на далі писати в такому ж напрямку.

Д-ю Чирчі. Статя—„Чи ти не жид“—западно невдатна, а—„І тожє руський і учений“—нецензурна. Обоє не можемо надрукувати. Твори Ваші було Вам вислає.

Календарні відомости.

Субота, 26 январа. Пр. Ксенофонта, Марії, Аркадія і Іоанна, пр. Симеона. Сх. сон. 7 год. 27 хв., зах. сон. 5 год. 3 хв.

Залізничні поїзди.

(З 18 октябрия 1907 р.)

Напрямок	№ поїзда	Одхотить з Києва	Прибуває до Києва
Південно-західна (Юго-Западна) залізниця.			
Кур'єр. I, II кл. Одеса, Кишинев, Сісает Кур'єр. I, II клас Брест, Варшава	9	9 г.00 х.в.	2 г.45 х.р.
Почтов. I, II, III кл. Одеса, Брест, Білосток, Гравно, Умань, Новосєдці	9	9 г.10 х.в.	10 г.03 х.р.
Почтов. I, II, III кл. Сарни, Ковель, Варшава	3	9 г.15 х.р.	4 г.9 вч.
Пасаж. I, II, III кл. Одеса, Умань, Новосєдці	5	12 г.30 х.в.	6 г.16 х.р.
Пасаж. I, II, III кл. Бердичів, Радзівилів, Відень	11	8 г.25 х.в.	12 г.06 х.р.
Пасаж. I, II, III кл. Одеса, Волоочиськ, Відень	7	9 г.35 х.в.	8 г.15 х.р.
Мішан. I, II, III кл. Одеса, Брест	15	8 г. р.в.	16 г.35 х.в.
Пасаж. I, II, III кл. Фастів, Знамєнка, Миколаєв, Сісает.	19	10 г.50 х.р.	20 г.59 х.в.
Почтов. I, II, III кл. Фастів, Знамєнка, Миколаєв, Сісает.	17	11 г.20 х.в.	18 г.15 х.р.
Пасаж. I, II, III кл. Брест, Білосток, Гравно	13	12 г.05 х.в.	14 г.6 г.56 х.р.
Пасаж. II, III кл. до Білї-Церкви, Ольшаньки	27	4 г.40 х.д.	28 г.9 г.28 х.р.
Пасаж. I, II, III кл. Сарни, Ковель, Варшава, Білїно, Петербург	5	11 г.50 х.в.	6 г.7 г.51 х.р.
Мішан. IV кл. Київ, Одеса, Брест, Знамєнка	31	9 г.53 х.в.	32 г.1 г.10 х.д.
Пасаж. I, II, III кл. Фастів, Знамєнка, Катеринослав, Новосєдці та Ростов на Дону	21	7 г.35 х.р.	22 г.55 х.в.
Швидкий товар. Сарни, Ковель	31	10 г.14 х.в.	32 г.4 г.40 х.р.
Швидкий товар. IV кл. Київ, Малин	43	4 г.20 х.д.	40 г.9 г.05 х.р.

Редактор М. Павловський.

Видаєць Є. Чкаленко.

Оповістки.

Шукаю

інтелегентну особу, молодшу або середніх літ, щире українку, виховану і учти малих дітей і вести домашнє хозяйство у городі. Опріч знань української мови не вадило-б і польську. Адр.: Мєлїтополь, Тавр. г. А. І. Поплавському. 7—52—7

Прохаю

дати яку небуду роботу. Спитати в ред. „Ради“. 3-67-5

Бувший

учитель українськє шукає посади дом. учителя. Знає лат. і грецьку мову. Спїсатись: Вілїппї, Мізківцї, В. Луценко, для П. В.—на. 5—68—2

Письмєнна

бїдна дївичина 17 літ, шукає посади кухарки, або покоївки. Адр. в редакції „Ради“. 3—56—7

ПРОДАЄТЬСЯ НОВА КНИЖКА:

ІСТОРІЯ УКРАЇНИ-РУСИ.

Написав Микола Аркас.

До друку виправив В. Доманицький.

Стр. 384, I—XVI вел. формату, 4 таблиці родоводів і 9 карт Української землі (од 2—6 фарбами мальовани). 210 великих мальонків і портретів: князів, гетьманів та инших діячів українських, та з життя України. Цїна: на звичайн. паперї—1 р. 50 к., на гарному паперї, у артистично намальованій в кольоровій обкладинцї (6 фарбами)—3 р. Головний склад видання в Українській книгарні (бувш. Київ. Стар.) у Київї, Безаківська, 8. 6-46-7

У Катеринославї

можна передлачувати і купувати на роздрїб газету „РАДА“ в книгарнях Лозинської і Чуюна—„Провітєніє“, на Проспектї.

вислає, як і в минулі роки, хутк., акур., без задатку з упая. і перес. на свій кошт пошт. на роздрїб по опт.-фабр. цїні. Без усякого рїску! Все, що не подобається, приймається назад і повертається гроші.

ТЕПЛІ ДАМСКІ ХУСТКИ ТА КОВДРИ.

Великі хустки шир. коло 2 1/2 арш. і довж. 2 1/2 арш. з пух. легк. шерсті, колїрі: шоколадн., сїрий з окрайкою чи без окр. за 3 р. 75 к., 4 р. 50 к. і найвиш. гатунку—6 р. 50 к. Теж в гарній модї гратки могорової шерсті, колїрі томї—8, 9, 10 і 12 карб. Великі вігонїї ковдри пух. тїкані з гарн. рїзноколїр. візорами рельефн. колїр. придатї на вої сезони; за пару 6 р. 50 коп. Однє—3 р. 40 к. Великі плюш. ковдри пух. сам. модн. візорів всяких колїрів і відтїнкїв дуже практи. і крїпкі, за пару од 14 до 35 руб. Великі пошгї ковдри з доброї матерї, на патї, підшевка яєна сарж. в безоружках, колїра: гарячо-червоп., бордо, зеленої і синїї, коло 3 арш. довж. і 2-х шир. 5 р. 80 к.; та-кї ж з чисто-шерст. сатїна, тих колїрів чи малин, чи яєно-блїтїни. за 3 р. 30 к. Теж з шовк. атласу тих колїрів і розмір. 12 р. 50 к.

Ушаківка і перес. коштом фірми. Замот. викон. дуже швидко, акуратн. і без задатку. Налож платою до 5 р. на 10 к. дорожчо; бїль-ше 5 р. по 2 к. з кожного рубля. У Західн. Сїбїр та Туркестанський Краї прирах. 5 проц., а в Восточ. Сїбїр—10 проц. з суми заказа.

Замовлення адресувати: Фабриканту Льву Рубашкину, Лодзь. гд-24-4

Приймається передплата на 1908 р.

„СВІТОВА ЗІРНИЦЯ“

з щомїсячним додатком „ЧИТАЙТЕ, ДІТИ!“ (Рїк видання третїї).

Мета „Світової Зірницї“—лишається та ж, що й досї була: допомогти селянам до покрашення їх добробуту.

В 1908 році буде значно поширено видїл хлїборобський і господарський. Як в минулі роки, так і в 1908 році передплатники „Світової Зірницї“ одержать безплатно двї користнїх книжечки.

Цїна з додатком для дітей—на рік 3 карб., на шївроку 1 карб. 50 коп., на три мїсяці 80 коп., на 1 мїсяць 30 коп., окреме число 7 коп.

Хто пришле рокову плату (3 карб.) до 1 феврала 1908 року, той одержить в февралї мїсяці безплатно український одривний календар „ВЕСЕЛКА“ на рїк 1908, котрий коштує 50 коп.

Адреса: г. Могилїв-Подольський, Кїсьська ул. Редактор-Видаєць І. Волошинський.

В Українській Книгарні

(бувшїї „Київської Старини“) Київ, Безаківська улица № 8.

Продаються ось які новї книжки:

- Аркас М. Історія України з мальюнками, р. 1907. СПб. Цїна 1 карб. 50 к., на кращ. паперї 3 карб.
- Барвінок Г. Вірна пара. С.П.Б. Ц. 3 коп.
- Молодича боротьба. С.П.Б. Ц. 1 коп.
- Винниченко В. Великий Молох, пїеса на III роздїли. К., р. 1907. Ц. 40 к.
- Грушевський М. З білїтїної хвилї. Статї. К., р. 1907. Ц. 50 коп.
- Грінченко Б. Вратєва і просвітїна справа на Вкраїні за польськ. наування від В. Хмєльницького. К., р. 1907. Ц. 5 коп.
- Грінченко Б. Огляд о сочинєні А. Н. Мазинки „Сборник матеріалов по малорусск. фольклору“, составлений по поручєнію Академіи Наук. СПб., 1907. Ц. 50 к.
- „Дзвін“. Збірник видавництва „Дзвін“. К., р. 1907. Цїна 3 карб. 10 к.
- Глек М. „Оксана“. Драма на 3 дії. К., р. 1907. Ц. 15 коп.
- Концевич Г. 30 Малоруських 4-х голоснх пїєсєв. Вк., вип. 3-й. Ц. 50 к.
- 25 Малоруських 3-х голоснх пїєсєв. Вк., вип. 2-й. Ц. 50 к.
- Іванівський Б. Як збутиєся ярів та пієвн. Київ, р. 1907. Ц. 4 коп.
- Ібсен Г. Ворог народодї. Комед. на 5 дії. Перекл. М. Загірної. К., р. 1907. Ц. 30 к.
- Його-ж. Прїмари. Драма на 3 дії. Пер. Загірнїя. К., р. 1907. Ц. 30 коп.
- Нащенко А. На руїнах Сїчі. К—слав, р. 1907. Цїна 4 коп.
- Дим. К—слав, р. 1907. Ц. 5 к.
- Колєсніченко Т. Право і честь. Пїеса на 5 дії і 6 одїнїа з сївами і танцями. К—слав, р. 1907. Цїна 50 коп.
- Капельгородський П. Відукї життя. Поезія. К., р. 1907. Ц. 35 коп.
- Українцї на Кубанї, з картою Кубанщини. К., р. 1907. Ц. 5 к.
- Конський О. Арифметика або шїтцїна для українських шкїл. Видаєць другє. П. Ц. 10 к.
- Календарь „Провітїа“ на рїк 1908. К., р. 1908. Ц. 25 к.
- Лозинський М. Польський і руський революційний рух і Україна, ч. I. К., р. 1908. Ц. 35 к.
- Мїрбо О. У золотих кайданах. Комедїа на 3 дії. Перекл. В. Грінченка. К., р. 1907. Цїна 35 коп.
- Метерлінк М. Моїна Ванна. Пїеса на 3 дії. Переклад М. Загірної. К., р. 1907. Ц. 30 к.
- В середїні. Пер. Є. Тимченка. К., р. 1908. Цїна 10 к.
- Оправхата П. Сїльські масовки і революційне селянство. К., р. 1907. Ц. 5 к.
- Порш М. Статїстика землеводїння в 1905 р. і мобїлізація земельної власности на Україні від 1877 до 1905 року. Одбитка з жур. „Україна“. К., р. 1907. Ц. 25 к.
- Пидипенко А. Доля-мауха. Повїсть. П., р. 1907. Ц. 5 к.
- „Розвага“. Український декламатор, т. II. К., р. 1907. Ц. 1 карб., в артист. оправі 1 карб. 50 к.
- Рутковський О. Нечїста сила. Укр. фарс на 4 дії. К-П., р. 1905. Ц. 50 к.
- Романова О. Івашко. Оповідання. К., р. 1907. Ц. 10 к.
- Снарєнко А. Про народоправство. Книжка I. СПб., 1907. Ц. 6 коп.
- Шевченко Т. Кобзарь. Другє видання „О-на именї Т. Г. Шевченка“ та „Добродїйного Т-ва“, з додатком нових поезїй. СПб., р. 1907. Цїна 1 карб. 50 к., на кращому паперї 3 карб.
- Шекспїр У. Гамлет, принц данський. Львів, р. 1899. Ц. 70 к.
- „Прийоркана гоструха. Львів, р. 1899. Ц. 50 коп.
- „Макбет. Львів, р. 1900. Ц. 60 к.
- „Корїолан. Львів, р. 1900. Ц. 70 коп.
- „Юлія Цезарь. Львів, р. 1900. Ц. 60 к.
- „Антонїї і Клеопатра. Львів, р. 1900. Ц. 70 к.
- „Багато галазу з мочєвн. Львів, р. 1901. Ц. 60 к.
- „Ромєо та Джульєтта. Львів, р. 1901. Ц. 70 к.
- „Король Лір. Львів, р. 1901. Ц. 70 к.
- „Мїра за мїру. Львів, р. 1902. Ц. 60 коп.
- Зварнїцький Д. Малоруськія народнїя пїєси, собрания в 1878—1905 гг. Вк—слав, р. 1906. Цїна 2 р. 50 к.
- Юрєвич О. Сучасні сїльські мальюнки. Київ, р. 1907. Цїна 50 коп.
- Яковлев А. Намїстники, державцї та старости господарського замаку в кїнцї XV і в XVI в.в. Одбитка з жур. „Україна“. К., р. 1907. Ц. 15 к.
- 3 історїї регїстрації українських козаків в I пол. XVI в. Одбитка з журн „Україна“. К., р. 1907. Ц. 10 к.
- „Буць черкаєвцї і каєвєвєцї в 1536 году. Одбитка з журн. „Україна“. К., р. 1907. Ц. 15 к.

Крім того в книгарнї єсть фотографїчнї портрети усіх українських письменників, діячів і артистів. Єсть великий вибір лїстєвнїх карток з тїсами України, письменниками українськими, краєвидами і історїчними мальюнками. Книгарня приймає передплату на всі українські часослїпи. Київ, Безаківська, 8. Українська книгарня. 0—18—6